

שבת עא

משה שווערד

1. רש"י מסכת שבת דף ע עמוד ב

שגגת שבת וזדון מלאכות - והפריש חטאת וחטאת זו מכפרת על שתיהן, דהא חדא הוא דמיחייב עליה.

2. רש"י מסכת שבת דף עא עמוד א

קצירה גוררת קצירה - שניה בכפרתה, וטחינה גוררת את הטחינה השניה, ונתכפרו כולן, דקיימא לן: אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד - אינו חייב אלא אחת, וזה שעשה שתי קצירות בהעלם אחד, שלא נודע לו בין קצירה לקצירה שחטא, ואף על פי שהעלמה של שניה חלוק קצת משל ראשונה - סוף סוף העלם אחד הוא, דלא נודע לו חטאו בינתים, וידיעות [חטא] הוא דמחלקת, הלכך: חטאת זו שבאה על הקצירה וטחינה ראשונה - אתרווייהו קיימא, ונתכפרו עם הקצירה כל קצירות שעליו, שנעשו בהעלם אחד, ועם הטחינה נתכפרו כל הטחינות שעליו, כשעשאן בהעלם אחד.

3. ריטב"א [קוק]

תתכפר זו ע"ג זו, אלא ודאי כדאמרן, ורבא תרתי קמ"ל, חדא הא דאמרן דכי האי גוונא אין חלוקי לחטאו, (ואידך דין גרירה. וא"ת וכיון דאכרחנא כי על קצירה זו שנודע לו (ו)הפריש קרבן, הרי הם חלוקים לחטאות אליבא דר' יוחנן דאמ' לקמ' ⁶⁹דידיעה והפרשה דלאחר מעשה מחלו(ו)קות, וליכא למימר דהכא כר"ל דאמר שאין מחלו(ו)קות וכדפר"י ז"ל ⁷⁰לקמ', דהא רבא פסק הלכה כר' יוחנן בר מתלת כדאית' בפרק החולץ ⁷¹, וליכא למימ' דהכא רבא ⁷²גרסי' דהא אמרינן בסמוך דמדאביי סברה. תירץ ריז"ל דכי אמ' ר' יוחנן ידיעה והפרשה מחלו(ו)קות לאחר מעשה כשקדמה גם הפרשה של זו לידיעה דאידך, אבל הכא מיירי שלא הפרי' על הקצירה שנודע לו בתחלה אלא לאחר שנודע לו על השאר, ומאי דלא פריש רבא הכי משום דסתמא על אותה שעה ⁷³שידע בתחלה הפריש בתחלה כדכתי' לעיל. /

והא דאמר רבא שהאחת מתכפרת על ידי חברתה, היינו מפני שסובר רבא דשגגת שבת וזדון מלאכות עם זדון שבת ושגגת מלאכות כחדא העלמא ⁶⁸חשיבא, כי אע"פ שנודע לו בנתים שהיא שבת הרי לא נודע לו שהיתה שבת, ואין ידיעה מחלקת לאביי ורבא אלא כשידע שחטא כדכתי' ⁶²או הודע אליו חטאתו אשר חטא, ואלו סביר' לנו שהם חלוקים לחטאות הרי זה כאלו יש ידיעה בין קצירה לקצירה והיאך

4. ריטב"א [קוק]

בהעלם ⁴, וכן השלישי עם השני, דכל שנעשו בהעלם אחד כחדא חשיבי להתכפר בקרבן אחד. ואין צריך לומר כי הקצירה והטחינה שהיו שתיהן בשגגת(ו)ת שבת לא שייך בהו גרירה, דהא תרווייהו בני חטאת' הן ומה שהופרש על זו כאלו הופרש על זו. והא דנקט הכא (ד)לישנא דגרירה לשון מושאל הנא ונקיט ליה אגב אידך שהיא מדין גרירה ממש. וגם בסופא שנודע לו על קצירה אחרונה והפריש עליה קרבן, דקאמר

[עא,א] קצירה ראשו' גוררת קצירה אחרונה ומחיצה ¹ראשונה גוררת טחינה אחרונה. פרי' ז"ל ²שאין [זה] מדין גרירה ממש שנחלקו עליה אביי ורבא בסמוך וסברה רבא מאביי, דהכא כיון דלרבא שתי קצירות אלו העלם אחד חשיבי, כדפרי' לעי' דשגגת שבת וזדון מלאכה ³ושגגת מלאכות זדון שבת חדא היא, הוה להו שתי קצירות כאוכל חלב וחלב בהעלם אחד וה"ה לשתי הטחינות ובהא לא בעי' (גזי') [גר'] , והראיה הגמורה דהא רבא במימרא דלקמ' לא הוה ליה גרירה ואפ"ה קסבר שאם הביא קרבן על הראשון מתכפר עמו על השני שהיה

5. הערות הגר"ש אלישיב מסכת שבת דף עא עמוד א

א) קצירה גוררת קצירה. והדין גרירה לא תליא בדעתו כלל, ואי"צ לחשוב ע"ז בשעת ההקרבה, ואף אם אין רוצה שיגורר ד"ז בחבירו, אינו יכול להביא חטאת אחרת, דממילא נגרר, ואין חטאת באה נדבה והדעת על הקרבן הוא על איסור שבת באופן כללי.

6. ערוך השלחן העתיד

רנב ערוך השולחן

אינה מחלקת, אבל אם גם הפריש קרבן גם ר"ל מודה שהפרשה מחלקת או דילמא ידיעה בלבד גם לר"י אינה מחלקת ואימתי מחלקת עם הפרשת הקרבן, ולר"ל גם הפרשה אינה מחלקת רק כפרה שאם כיפר על הראשון קודם שנודע על השני מחלקת וצריך להביא אחרת על השני, או דילמא בתרווייהו פליגי, כלומר דלר"י גם ידיעה בלבד מחלקת ולר"ל גם בהפרשה אינה מחלקת רק בלאחר כפרה, וכן הוא מסקנת הש"ס דבתרווייהו פליגי, ואחרי שהלכה כר"י קי"ל ידיעה בלבד מחלקת.

ה. והנה מקודם זה שם בגמ' איתמר: אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו על אחת מהן וחזר ואכל כזית בהעלמו של שני, אמר רבא הביא קרבן על ראשון ראשון ושני מתכפרין שלישי אינו מתכפר, הביא קרבן על השלישי שלישי ושני מתכפרין ראשון אינו מתכפר, הביא קרבן על האמצעי כולן נתכפרו. אביי אמר אפילו הביא קרבן על אחד מהן נתכפרו כולן מטעם גרירה ע"ש.

ו. מיהו עכ"פ בין לאביי בין לרבא האוכל שני זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו על אחד מהן והביא עליו קרבן מתכפר גם השני אע"פ שבעת הכפרה לא ידע כלל מזה, וזהו היפך אפילו מר"ל, דהא לאחר כפרה גם ר"ל מודה שמחלקת וכ"ש לר"י דגם הפרשה מחלקת ואפילו ידיעה בלבד מחלקת לפי המסקנא והסוגיות סותרות זא"ז.

ז. וכבר עמד על זה רש"י ז"ל בהך דר"י ור"ל וכתב (בד"ה וחזר) וז"ל: והא דאביי ורבא דאמרי לעיל ונודע לו על אחת מהן וחזר ואכל וכו' אלמא חדא הוא דמחייב, אי ס"ל פלוגתא דר"י ור"ל בקודם הפרשה אינהו דאמר כר"ל, אי נמי ס"ל דלאחר הפרשה פליגי ואינהו דאמר קודם הפרשה נודע על השני ודברי הכל אין חלוקין לחטאות, עכ"ל. ומפרש רש"י ז"ל בהך דאביי ורבא שזה שאמרו הביא קרבן על ראשון אין הכוונה קודם ידיעת השני, אלא הקרבן הביא אחר ידיעת השני והשלישי, אלא או שהפרשה היתה קודם ידיעת השני וסברי כר"ל דאין הפרשה מחלקת או דגם ההפרשה היתה אחר ידיעת השני והשלישי, וה"פ ונודע לו על אחת מהן וחזר ואכל כזית בהעלמו של שני והביא קרבן על הראשון אחר שנודע לו כולם או אחר ההפרשה נודע לו.

ח. מיהו עכ"פ אליבא דהלכה דפשיטא דקי"ל כאביי ורבא א"כ אין הלכה כר' יוחנן ידיעה מחלקת, או דגם ר"י סובר דאין ידיעה מחלקת אלא הפרשה מחלקת. ומסקנת הש"ס דפליגי בתרווייהו, או דאין זה לפי טעמם של אביי ורבא או לפי טעמם ואין הלכה כר"י, וגם בזה לא ס"ל אביי ורבא כמסקנא דר"ל פליגי אפילו בהפרשה כמובן, ולדעת התוס' שם (ע, ב ד"ה נודע) ס"ל לרבא דגם הפרשות אין מחלקות ע"ש, וכ"מ מרש"י ותוס' (ע, ב) גבי קצר וטחן ונתבאר לקמן ס"י ריו סע"ד.

ט. והנה דברי הרמב"ם בפ"ו משגגות דין ט ודין יא תמוהים עד מאד, שכתב מקודם: האוכל כזית חלב וכזית חלב בהעלם אחת ונודע לו על הראשון וחזר ונודע לו על השני מביא שתי חטאות שהידיעות מחלקות ואע"פ שעדיין לא הפריש הקרבן, אבל אם נודע לו על שניהן כאחת מביא חטאת אחת. וכן יראה לי שהוא הדין בבעילות. ויש גורסין במעילות וזה יתבאר לקמן. מיהו עכ"פ פסק כר' יוחנן ידיעה מחלקת גם בלא הפרשה וזהו כהמסקנא דבתרווייהו פליגי ופסק כר"י.

י. ובדין יא כתב: אכל שני זיתי חלב בהעלם אחת ונודע לו על אחת מהן וחזר ואכל כזית אחר בהעלמו של שני והביא חטאת על הראשון, ראשון ושני מתכפרים אבל שלישי לא נתכפר, אלא כשיודע לו עליו יביא חטאת אחרת. הביא חטאת על

רטו. פרטי דינים בידיעות שמחלקות לחטאות ובו כא סעיפים

א. כבר נתבאר ידיעה מחלקת לחטאות, ותנן בשבת ס"פ הבונה דנחלו ר"ג וחכמים דר"ג סובר אין ידיעה לחצי שיעור, כמו בכותב בשבת דהחייב בשתי אותיות וכתב אות אחד בשוגג ונודע לו ואח"כ כתב עוד אות אחד בשוגג, דר"ג מחייב דאין ידיעה לחצי שיעור. והטעם דכתיב: או הודע אליו חטאתו, ידיעת חטאת הוא דשמה ידיעה אבל ידיעה דלאו חטאת לאו שמה ידיעה (תוס' שם). ורבנן סברי יש ידיעה לחצי שיעור וקי"ל כרבנן. ונ"ל דטעמייהו דגם זה מקרי הודע חטאתו דחצי שיעור אסור מן התורה וכן פסק הרמב"ם בפ"ו משגגות דין ח כרבנן.

ב. וז"ל הרמב"ם שם: אכל כחצי זית ונודע לו וחזר ושכח ואכל כחצי זית אחר בהעלם שני פטור שהרי נודע לו בנתיים ויש ידיעה לחצי שיעור. וכן אם כתב אות אחד בשבת בשגגה ונודע לו וחזר ושכח וכתב אות שנייה סמוכה לה בהעלם שני פטור מקרבן חטאת וכן כל כיוצא בזה. וכן אם הוציא שתי אמות בשוגג ושתי אמות במויד ושתי אמות בשוגג, אם בוריקה הייב לא מפני שאין ידיעה לחצי שיעור אלא מפני שאין בידו להתזירה, לפיכך לא הועילה לו הידיעה שבנתיים ואם בהעברה פטור שיש ידיעה לחצי שיעור כמו שבארנו, עכ"ל, והוה בשבת ס"פ הזורק. והטעם דבזורק כיון שאין בידו להתזירה אע"ג דכי גמר שיעורא דד' אמות במויד גמר מ"מ כיון דבתחלת זריקתו הוה שוגג ואין יכול להתזירה ובהנחה גמי שוגג הוא חשיב כאלו מתחלה ועד סוף חזא שגגה הוי (תוס' שם).

ג. ודע דכמו שידעה שבין חטא לחטא מחלקת לחטאות כמו כן הידיעה שלאחר החטא, דאפילו אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו על הראשון וחזר ונודע לו על השני ידיעה זו מחלקת שצריך להביא שתי חטאות. ודבר זה פלוגתא דר' יוחנן ור"ל בכלל גדול (עא, ב) דאיתמר: אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו על הראשון וחזר ונודע לו על השני ר"י אמר חייב שתיים ור"ל אמר אינו חייב אלא אחת, והלכה כר"י ודריש מקרא על חטאתו והביא, על כל חטאת וחטאת יביא, והידיעה הוא החטאת.

ד. ומיבעיא ליה בשם אי פליגי בלאחר ידיעה בלבד דלר"י ידיעה מחלקת ולר"ל

השלישי שלישי ושני מתכפרין ששניהם בהעלם אחת וראשון לא נתכפר בחטאת זו. הביא חטאת על האמצעי שלשתן מתכפרין מפני שהראשון והשלישי בהעלמו של אמצעי, וכשיוודע לו על הראשון ועל השלישי א"צ להביא חטאת אחרת, עכ"ל. ולפי"ן אף כפרה אינה מחלקת שאפילו נודע לו על השני אחר כפרת הראשון מתכפר. ודבריו מרפסין איגרא והרי אפילו ידיעה בלבד מחלקת וכ"ש כפרה, שלהדיא אמרו דאפילו לר"ל מחלקת ואיך תמה הפכים כאלה. ובאמת הריטב"א תמה עליו ונשאר בתימא (כ"מ). יא. וכל חכמי הדורות טרחו ליישב דבריו, יש מי שכתב דהרמב"ם ס"ל דלר"י הסברא הפוכה מדל"ל דר"ל ס"ל ידיעה והפרשה אינה מחלקת וכפרה מחלקת, ור"י ס"ל להיפך ידיעה וכ"ש הפרשה מחלקת אבל כפרה מחברן, כלומר שאם לא נודע לו על השני עד אחר כפרת הראשון פוטרי גם השני (כ"מ). והסברא כן הוא דוודאי אם נתוודע לו קודם כפרה הרי יש עליו חיוב חטאת מהשני ולכן כשכפר על הראשון אין השני מתכפר, אבל כשלא נודע לו על השני עד אחר כפרת הראשון ועדיין לא היה עליו חיוב חטאת מהשני מכפרת הקרבן גם על השני ולכשיתוודע לו א"צ חטאת אחר. וזה שהש"ס אמרה דלאחר כפרה גריעא מקודם כפרה, וזה לר"ל ולא לר"י (שם), ולבד שדבר תמוה הוא שיחלוקו ר"י ור"ל בסברות הפוכות גם שיטת הש"ס תמוה לפי זה, דא"כ כדמקשה שם לר"י מאי עביד בקרא דר"ל לימא דמיירי לאחר כפרה ע"ש.

יב. ויש מי שתיירץ דהך דאביי ורבא אינו כהך דר"י ור"ל, דר"י ור"ל מיירי בשני אכילות משני חתיכות שאכל כזית חלב מחתיכת חלב אחת ולאחר זמן אכל כזית מחתיכה אחרת וזוה הידיעה מחלקת, אבל הך דאביי ורבא מיירי שאכל כשני חתיכות מחתיכה אחת ונודע לו שאכל כזית ועל השני לא נודע לו ואכל שלישי בהעלמו של שני ולכן מתכפר השני עם הראשון (לח"מ בשם מבי"ט). ולכן על הך דר"י ור"ל כתב הרמב"ם: האוכל כזית חלב וכזית חלב בהעלם אחת דהיינו שני אכילות, ואח"כ כתב האוכל שני זיתי חלב בהעלם אחד דמשמע באכילה אחת. האמנם בגמ' גבי אביי ורבא אומר שני זיתי חלב וכו' וכן בדרי"ו ור"ל ע"ש.

יג. ויש מי שתיירץ לחלק באופן אחר, דר"י ור"ל מיירי באכילות רחוקות זה מזה ולכן הידיעה מחלקת משא"כ אביי ורבא מיירי שאכל שני הזיתים באכילה אחת סמוך ול"ו ולכן באכילה כזו אין הידיעה מחלקת, וכשאכל השלישי בהעלמו של שני ידע את שתיהן בבת אחת האמצעי והשלישי, וזה שאמר רבא הביא קרבן על האמצעי נתכפרו כולם. והרמב"ם כתב שא"צ להביא קרבן אחר כשיוודע מהראשון והשלישי, אין כוונתו שעתה נעלם ממנו אכילתם שהרי כבר ידע מהזית הראשון, אלא כוונתו שלא נתן עתה לב להביא קרבן רק על האמצעי, ואומר דאח"כ כשיתן אל לבו הראשון והאחרון א"צ להביא חטאת אחר [כ"מ בשם הר"י בירב].

יד. וכל התירוצים אין הדעת נוחה מהן, וביותר קשה על הש"ס דאיך לא הקשה מדרי"ו ור"ל על אביי ורבא ולחרץ באחד מן הדרכים שנתבארו כדרך הש"ס. אלא וודאי דאין עניין זל"ו, וכך נראה לענ"ד בשנדקדק לר"י דאמר ידיעה מחלקת לחטאות, א"כ בכל הש"ס במשניות וברייתות דמרגלא בפומיהו העלם אחד ושתי העלמות ה"ל לומר ידיעה אחת ושתי ידיעות ושניהם בהעלם אחד, ור"י גופה דאמר בריש כריתות שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת וכן אומר בשבת (עג), (ב) באבות מלאכות, וה"ל לומר בהעלם אחד וידיעה אחת, אלא וודאי דאין דמיון זל"ו.

ריז. דין גרירת מלאכה למלאכה לעניין כפרה ובו טו סעיפים

א. כתב הרמב"ם בפ"ו דין י: מי שקצר וטחן כגורגורות בשגגת שבת וזדון מלאכות שאינו חייב אלא חטאת אחת, וחזר וקצר וטחן כגורגורות בודון שבת ושגגת מלאכות שהוא חייב על כל מלאכה ומלאכה, ונודע לו על קצירה של שגגת שבת וזדון מלאכות, קצירה גוררת קצירה וטחינה גוררת טחינה וכאלו עשה ארבעתן בשגגת שבת וזדון מלאכות שאינו חייב אלא חטאת אחת, וכיון שהקריב חטאת זו נתכפר לו על הכל, וכשידעם אח"כ א"צ להביא חטאת אחרת. אבל אם נודע לו תחלה על קצירה של זדון שבת ושגגת מלאכות והקריב חטאת נתכפר לו על זו הקצירה שנודע לו עליה ועל הקצירה והטחינה של שגגת שבת וזדון מלאכות מפני ששניהן כמלאכה אחת ונגררה קצירה וטחינה עם הקצירה ותשאר הטחינה של זדון שבת עד שיוודע לו עליה ויביא חטאת שנייה, עכ"ל. וזהו מימרא דרבא בשבת (ע, ב).

ב. אמנם לשון הש"ס משונה מדברי הרמב"ם והכי איתא שם: אמר רבא קצר וטחן כגורגורות בשגגת שבת וכו' וחזר וכו' בודון שבת וכו' ונודע לו על קצירה וטחינה של שגגת שבת וחזר ונודע לו על של זדון שבת, קצירה גוררת קצירה וטחינה גוררת טחינה וכו' ע"ש. והנה זה שלא כתב נודע לו על קצירה וטחינה אלא קצירה לבדה ל"ק ד"ל דמפרש בגמ' על קצירה או על טחינה, וכן פירש"י דכיון שהיתה בשגגת שבת הכל אחד. אבל זה שכתב וכיון שהקריב חטאת זו נתכפר לו על הכל וכשידעם אחרי כן א"צ להביא חטאת אחרת.

ג. ומבואר מדבריו שמכפר גם על מה שיוודע אחר כך. והרי עד כאן לא פליגי ר"י ור"ל שם (עא, ב) אלא אי ידיעה מחלקת אם לאו ולאח לישנא אי הפרשה מחלקת אבל כפרה אמרינן להדיא שם דגם לר"ל מחלקת. ובאמת רש"י ז"ל שמר א"ע מזה שכתב בהך דקצר וטחן, ונודע לו על שגגת שבת והפריש חטאת וכו' ע"ש, כלומר שהפריש ולא הקריב וסבר רבא דר"י ור"ל פליגי אי הפרשה מחלקת ופסק כר"ל דאינה מחלקת, אבל לאחר כפרה פשיטא דלכ"ע מחלקת כמבואר להדיא שם בגמ'.

ד. וכן רבותינו בעלי התוס' שם (ד"ה נודע) כתבו וז"ל: פי' רבינו שמואל שנודע לו והפריש קרבן וקודם שנתכפר חזר ונודע לו על הקצירה וטחינה של שגגת מלאכות, אבל אם לא נודע לו עד אחר הכפרה אין נגררין וצריכין שתי חטאות דלכ"ע כפרה מחלקת, עכ"ל. ונמצא דרש"י ותוס' פסקו כר"ל דאפילו הפרשה אינה מחלקת וכ"ש דאין ידיעה מחלקת דכיון דרבא סובר כן הכי קי"ל. וא"כ הרמב"ם שפסק בפ"ו דין ט ידיעה מחלקת כר"י ק"ו דכפרה מחלקת, ואיך כתב כאן להיפך.

ה. והנה כבר הארכנו לעיל סי' רטו דגם שם הרמב"ם סותר עצמו והבאנו שם בסעיף יא מי שתיירץ דהרמב"ם ס"ל דלר"י הוה היפוך ממש מסברת ר"ל, דלר"ל ידיעה והפרשה אינה מחלקת וכפרה מחלקת ולר"י הוה להיפך ידיעה מחלקת וכ"ש הפרשה אבל כפרה, כלומר כשנודע לו החטא השני אחר כפרת הראשון, אינה מחלקת. וכיפר החטאת הקודם גם עליו כיון שלא נודע לו מהחטא השני ולא חל עליו חיוב קרבן. ולפי"ו א"ש בכאן. ובכוונה דקדק הרמב"ם שנודע לו על הקצירה והטחינה השנייה של זדון שבת אחר שהביא חטאתו על הקודם, ובאמת הביאו ראייה מדברי הרמב"ם אלו, אבל כבר נתבאר שם כמה מהדוחק הוא זה ע"ש.

ו. ולהתירוצים שכתבנו שם בסעי' יב וסעי' יג לחלק בין אוכל מחתיכה אחת לשני

7. רמב"ם הלכות שגגות פרק ז הלכה י

מי שקצר וטחן כגרוגרת בשגגת שבת וזדון מלאכות שאינו חייב אלא חטאת אחת, וחזר וקצר וטחן כגרוגרת בזדון שבת ושגגת מלאכות שהוא חייב על כל מלאכה ומלאכה, ונודע לו על קצירה של שגגת שבת וזדון מלאכות, קצירה גוררת קצירה וטחינה גוררת טחינה וכאלו עשה ארבעתן בשגגת שבת וזדון מלאכות שאינו חייב אלא חטאת אחת, וכיון שהקריב חטאת זו נתכפר לו על הכל, וכשידעם אחר כן אינו צריך להביא חטאת אחרת, אבל אם נודע לו תחילה על קצירה של זדון שבת ושגגת מלאכות והקריב חטאת, נתכפר לו על זו הקצירה שנודע לו עליה ועל הקצירה והטחינה של שגגת שבת וזדון מלאכות, מפני ששניהן כמלאכה אחת ונגררה קצירה וטחינה עם הקצירה ותשאר הטחינה של זדון שבת עד שידוע לו עליה ויביא חטאת שנייה, קצר כחצי גרוגרת בשגגת שבת וזדון מלאכות וחזר וקצר כחצי גרוגרת בזדון שבת ושגגת מלאכות הרי אלו מצטרפין, קצירה גוררת קצירה, וכן כל כיוצא בזה בשאר מלאכות.

8. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת שבת דף עא עמוד א

דלקולא לא אמר לחומרא אמר. וביארו הראשונים דהיכא דכבר אכל כזית שלם וא"כ כבר היתה כאן אכילה גמורה מצד עצמה, ואח"כ מוסיף לאכול, בזה אמר' דכיון דהוי שני תמחויין לא מצטרף לאכילה הראשונה, משא"כ בחצי זית וחצי זית דמעיקרא ליכא אכילה כלל, ורק ע"י הצירוף למה שאוכל אח"כ חשיב אכילה, הלכך לא סגי הא דהוי שני תמחויין לחלק, ושפיר מצטרפי. דהוא יותר מצורף כיון דעדיין לא היה כזית שלם מלכתחילה, כן ביארו הראשונים ההו"א, ולפי"ז לא תליא במאי דהוי קולא וחומרא, אלא דהיכא דהוא לקולא דהיינו לפטור מחטאת אחרת וליפטור בראשונה א"כ כבר היה כזית שלם מעיקרא וע"כ לא מצטרפי בשתי תמחויין, משא"כ היכא דהוא לחומרא והצירוף הוא כדי לחייבו, וא"כ לא היה כזית שלם באכילה הראשונה ע"כ שפיר מצטרפי אע"ג דהווי שני תמחויין, וכמש"כ.

9. תוספות מסכת שבת דף עא עמוד א

משני מינין פשיטא - אף על גב דלענין מלקות מצטרפין כדאמרינן בפרק בתרא דמס' ע"ז (דף סו.) ובמס' מעילה (דף יז:) [1] לענין קרבן פשיטא ליה דאין מצטרפין.

10. שפת אמת מסכת שבת דף עא עמוד א

בתוס' ד"ה משני מינין אע"ג דלענין מלקות כו' הנה שם בע"ז אי' דילפינן לה מדכתיב ל"ת כל תועבה כל שתעבתי לך כו' [2] ולכאורה היינו דוקא לר"י דאית לי' חצי שיעור אסור מה"ת אבל לר"ל דמותר מה"ת לא מיקרי תועבה מה"ת [וכה"ג כ' בס' טה"ק בזבחים (ע"ח) דלר"ל לא שייך לומר דהיתר מצטרף לאיסור כיון דהאיסור ג"כ הוא היתר וא"כ הכא דהסוגיא אזלא אליבא דר"ל ליכא למימר כמ"ש התוס'] ואולי זה פירוש חזי לאצטרופי דאמר ר' יוחנן היינו לאיסור אחר מהא דכתיב בתורה ע"ז ל"ת כל תועבה וא"כ מוכח דח"ש אסור מה"ת, וצ"ל גם לר"ל דמ"מ כיון דהוא מין אסור הו"ל תועבה אע"ג שהוא אוכל פחות משיעור אבל המין מתועב:

11. דף על הדף שבת דף עא עמוד ב

בגמ': איתמר אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד וכו' ר"י אמר חייב שתים ור"ל אמר אינו חייב אלא אחת וכו'.
בביאור מחלוקתם כתב בספר אפיקי ים (ח"ב סי' ו') דיש לחקור, אדם שאכל שני זיתים בהעלם אחד - מה דינו. צד א' יש לומר דהחויב הוא על השגגה, ומכיון שהיתה רק העלמה אחת אין חיוב רק חטאת אחד, וזו דעת ריש לקיש. צד ב' יש לומר, דמכיון שאכל שני שיעורי אכילה (שני זיתים), יש כאן שני חיובים. והתורה חידשה שבהעלם אחד נפטר על כל החיובים. אבל אם אחר כזית אחד נודע לו, חוזר עיקר הדין שיש לו שני חיובים, ועיי' פירוש הר"ח שמדויק כדבריו ע"כ.

**WHAT DIVIDES A TRANSGRESSION INTO TWO
(WITH REGARD TO CHATA'OS)?**

HA'ALAMOS (BETWEEN TWO SINS, HE REMEMBERED AND FORGOT AGAIN)			
1a)	TWO HA'ALAMOS (1)		splits into two (6)
1b)	ONE HA'ALAMAH WHICH IS LIKE TWO (2)	Abaye and Rava	does not split
		Rebbi Zeira	unsure (3)
		Rav Asi	splits into two
1c)	HA'ALAMAH AFTER DOING HALF A MELACHA	Raban Gamliel	does not split (7)
		(Rabanan)	splits
ISURIM (TWO DIFFERENT PROHIBITIONS)			
2a)	COMPLETELY DIFFERENT PROHIBITIONS		splits into two
2b)	SAME PROHIBITION, COOKED DIFFERENTLY (TAMCHUYIN)	Rebbi Yehoshua	splits (4)
		(Rabanan)	does not split
YEDI'OS (REMEMBERINGS)			
3)	REMEMBERED THE SINS AT TWO DIFFERENT POINTS	Rebbi Yochanan	Gemara is unsure if it will split (5)
		Reish Lakish	does not split
HAFRASHOS (SEPARATING ANIMAL AS KORBAN)			
4)	SEPARATED KORBANOS FOR TWO SINS AT TWO DIFFERENT TIMES	Rebbi Yochanan	splits
		Reish Lakish	Gemara is unsure if it will split (5)
KAPAROS (SACRIFICE OF KORBAN)			
5)	SINNED SECOND TIME AFTER KORBAN WAS SACRIFICED FOR FIRST SIN		splits

(1) That is, he sinned inadvertently, then remembered that such an act is prohibited by the Torah, and then he forgot and sinned again.

(2) That is, one of his sins was done when he forgot that it was Shabbos (while he knew the Halachah that such an act is prohibited on Shabbos). His second sin was done when he knew that it was Shabbos, but he forgot that these Melachos are forbidden.

(3) See Insights regarding the opinions of the Rishonim in Rebbi Zeira's doubt.

(4) And he would be Chayav two Korbanos for the two Zeisim of Chelev that he ate, one cooked and one fried. The Gemara concludes that even if he ate two half Zeisim of two pieces of Chelev cooked differently, the fact that the two pieces of Chelev are cooked differently serves to divide them, and he is not Chayav (it is not considered as though he ate one full k'Zayis of Chelev). That is, being cooked differently divides them even l'Kula.

(5) From the Gemara later (72a) it appears that the Gemara concludes that Rebbi Yochanan and Reish Lakish indeed argue only with regard to Yedi'os (rememberings), and it seems that both agree that separating the animal as a Korban (Hafrashah) does divide the sins and makes the person Chayav two Korbanos. However, TOSFOS 72a, DH Maskif) states that they are arguing even with regard to Hafrashah.

(6) Except for the case of Shifchah Charufah, according to the Tana that does not require Yedi'ah of the sin in order to be Chayav an Asham Vadai (and also according to the Tana that does require Yedi'ah, in Rebbi Yochanan's opinion).

(7) See Insights to 71b

בענין תוך כדי אכילת פרס

משה שווערד

1. רש"י מסכת שבת דף עא עמוד א

חלב וחלב - שני זיתים, והפסיק ביניהם יותר מכדי אכילת פרס, דהוו להו שתי אכילות.

2. רש"י מסכת שבת דף עא עמוד א

שאם אכל חצי זית וחזר ואכל חצי זית - באותו העלם, וכגון שלא שהה מתחילתו של ראשון עד סוף גמר אכילת אחרון יותר מכדי אכילת פרס, ממין אחד מצטרפין.

3. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת שבת דף עא עמוד א

(ו) רש"י ד"ה חלב וחלב, והפסיק ביניהם יותר מכדי אכילת פרס וכו'. ומבו' דס"ל דהשיעור דכדי אכילת פרס לענין צירוף הוא מלבד האכילות עצמם, ועי' ברש"י ש'הק' דלכו' רש"י סתר משנתו בזה דהרי בסמוך (ד"ה אם אכל) כ' רש"י "וכגון שלא שהה מתחילתו של ראשון עד סוף גמר אכילת אחרון יותר מכדי אכילת פרס", ומבו' דלענין צירוף לא מהני אלא שלא יהא שיעור כדי אכילת פרס בצירוף האכילות עצמם.

ובאמת שכע"ז יש להקשות בדברי השו"ע, דלגבי אכילת כזית מצה בליל פסח פסק (בסי' תע"ה ס"ג) וז"ל "אכל כחצי זית וחזר ואכל כחצי זית יצא ובלבד שלא ישהה בין אכילה לחברתה יותר מכדי אכילת פרס" ומשמע דאף אם בצירוף לאכילות עצמם היה יותר מכדי אכילת פרס, מ"מ אם בין אכילה לאכילה לא היה יותר מכדי אכילת פרס שפיר מצטרפי, ומאי דך לגבי אכילה ביוה"כ פסק בסי' תרי"ב ס"ג דאם יש מתחילת האכילה ראשונה עד סוף אכילה האחרונה כדי אכילת פרס מצטרפין, ואם לאו אין מצטרפין, ומבו' דבעינן שיעור זה בצירוף לאכילות עצמם, ועי' במג"א סי' תע"ה ס"ק ט"ו דמש"כ השו"ע בהל' פסח לאו דוקא ולעולם בעינן שיעור זה בצירוף האכילות עצמם, אמנם ברש"י א"א לומר כן דהרי כ' להדיא תרי מילי דסתרי בזא"ז וכו"ל.

4. רש"י מסכת שבת דף עא עמוד א

ד"ה חלב וחלב והפסיק ביניהם יותר מכדי א"פ ובדבור שאח"ז וכגון שלא שהה מתחלתו כו'. בס' ב"א יצא לחלק דאכילת איסור אין מצרף עד שלא ישהה כו' מתחלת אכילה כו' אבל לגבי אכילת מצוה מצטרף אם לא שהה בינתיים אף אם מתחלת אכילה כו' שהה יותר מכדי א"פ ובזה ישב דבורי רש"י שלא יסתרו אהדדי ע"ש אבל דבריו מופרכין מהירושלמי פ"ג דשבועות הביאווהו הרי"ף והרא"ש שלהי פסחים שבועה שלא אוכל מצה בלה"פ לוקה ואוכל מצה כו' ולדבריו אמאי לוקה משום ש"ש הא מהני שבועתו לענין שישהה מתחלת אכילה עד סופה יותר מכא"פ ומכ"ש לשיטת הרמב"ן והר"ן הביאה המל"מ בפ"ד מהל' שבועות דחצי שיעור בשבועה היתר גמור:

5. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת שבת דף עא עמוד א

(ו) רש"י ד"ה חלב וחלב, והפסיק ביניהם יותר מכדי אכילת פרס וכו'. ומבו' דס"ל דהשיעור דכדי אכילת פרס לענין צירוף הוא מלבד האכילות עצמם, ועי' ברש"י ש'הק' דלכו' רש"י סתר משנתו בזה דהרי בסמוך (ד"ה אם אכל) כ' רש"י "וכגון שלא שהה מתחילתו של ראשון עד סוף גמר אכילת אחרון יותר מכדי אכילת פרס", ומבו' דלענין צירוף לא מהני אלא שלא יהא שיעור כדי אכילת פרס בצירוף האכילות עצמם. ובאמת שכע"ז יש להקשות בדברי השו"ע, דלגבי אכילת כזית מצה בליל פסח פסק (בסי' תע"ה ס"ג) וז"ל "אכל כחצי זית וחזר ואכל כחצי זית יצא ובלבד שלא ישהה בין אכילה לחברתה יותר מכדי אכילת פרס" ומשמע דאף אם בצירוף לאכילות עצמם היה יותר מכדי אכילת פרס, מ"מ אם בין אכילה לאכילה לא היה יותר מכדי אכילת פרס שפיר מצטרפי, ומאי דך לגבי אכילה ביוה"כ פסק בסי' תרי"ב ס"ג דאם יש מתחילת האכילה ראשונה עד סוף אכילה האחרונה כדי אכילת פרס מצטרפין, ואם לאו אין מצטרפין, ומבו' דבעינן שיעור זה בצירוף לאכילות עצמם, ועי' במג"א סי' תע"ה ס"ק ט"ו דמש"כ השו"ע בהל' פסח לאו דוקא ולעולם בעינן שיעור זה בצירוף האכילות עצמם, אמנם ברש"י א"א לומר כן דהרי כ' להדיא תרי מילי דסתרי בזא"ז וכו"ל.

ותי' המהרש"ק, די"ל דחלוק מצוות מאיסורים, דלגבי מצוות דיינינן השיעור בלא האכילה בעצמה, וכמש"כ השו"ע לגבי כזית מצה, אבל לגבי איסורי אכילה, דנים השעור עם האכילות עצמם, וכמש"כ השו"ע לגבי אכילה ביוה"כ, והיינו, דהרי בעצם אין שום הכרח מסברא לשיעור כדי אכילת פרס, אלא שכן קבעו חז"ל השיעור בזה, וא"כ י"ל דלגבי מצוות קבעו כן, ולגבי איסורים קבעו כן, והוכיח כן ג"כ מדברי רש"י במקו"א לגבי יוה"כ דמבו' דהשיעור הוא מתחילת האכילה לסוף האכילה, והרי בשו"ע מבו' לגבי

מצה זהו מלבד האכילות, וע"כ כנ"ל, ולפ"ז יש ליישב גם דברי רש"י בסוגיין, דאע"ג דמיירי בחד גוונא (ולגבי אכילת איסור), מ"מ י"ל דאתי לאשמועינן רק דיש שני שיעורים בד"ז, וע"כ מפלגינן בין אכילת מצה לאיסור, וכנ"ל, ואמנם עצם החילוק בזה צ"ב, דהרי כיון דהוא שיעור כללי בצירוף אכילות בהדדן, מה הסברא לחלק בין אכילת מצוה לאכילת איסור, וצ"ע.

[ואין להקשות לפ"ד המהרש"ק, ממש"כ התוס' קדושין דף ל"ה. בשם הירושלמי דפריך דנתי עשה דמצה ונידחי ל"ת דחדש, ולפ"ד הלא שפיר משכח"ל דיקיים העשה ולא יעבור על הלאו וכגון שיאכל כזית חדש בשיעור כדי אכילת פרס בין אכילה לאכילה בלא האכילות בעצמם דמצד מצות אכילת מצה הלא שפיר מצטרף, ומצד האיסור חדש אינו מצטרף כיון דבהדי האכילות הוי יותר מכדי אכילת פרס, די"ל דשאני אכילת מצה דכיון דאיתקש לאיסור אכילת חמץ, א"כ י"ל דשיעור הצירוף בזה הוא בהדי האכילות וכלגבי איסורים, ואם כי מהרש"ק לא ס"ל כן שישב כן ד' השו"ע במצה עכ"פ לפ"ד י"ל כן].

[ואין ליישב הקו' על רש"י דבב' זיתים שלמים אזי הצירוף ביניהם הוא בכא"פ ביניהם, משא"כ בחצי זית וחצי זית השיעור הוא בהדי אכילות וכדאשכחן חילוק בזה בראשונים גבי ב' תמחויין וכנ"ל, דהרי השו"ע איירי גם בחצי זית וחצי זית, והקו' על רש"י ועל השו"ע היינו הך].

6. מהר"ץ חיות מסכת ברכות דף לז עמוד ב

רש"י ד"ה שלא ישהה ואם שהה יותר וכו' ואין בו חיוב כרת אם חמץ הוא. נ"ב הא דלא נקט רש"י ג"כ ואין יוצא בו ידי חובת מצה דהרי בברייתא נזכרו שניהם. היה אפשר לפשוט בעיית הרב מוצל מאש סי' ט"ז מובא בס' למודי ה' סי' קע"ז דנסתפק אם דין דשהייה בכא"פ דוקא באיסורין נאמר אי גם במ"ע דאכילה נאמר ע"ש ומדברי רש"י מוכח דרק באיסורין שייך כא"פ אבל במצוה יוצא אף יותר מכא"פ אולם תמיהני על הרב הנ"ל חוץ מזה דלא ידענו החילוק בין איסור למצוה הנה נשתמט במחכ"ת ש"ס מפורש בהדיא (פסחים קי"ד ע"ב) אכלו לחצאין יצא ובלבד שלא ישהה יותר מכדי אכילת פרס ע"ש ושם על מ"ע דמרור קאי עי' רשב"ם ותוס' שם ומזה מוכח דאף במצוה נאמר הדין דיותר מכדי אכילת פרס לא שמיא אכילה:

7. ספר מגדים חדשים - ברכות

והוא שאכלן בכדי אכילת פרס. נשו"ע או"ס (סימן תעה ס"ו), אכל כחצי זית מנה וחזר ואכל כחצי זית יצא ובלבד שלא ישהה בין אכילה לחצירתה יותר מכדי אכילת פרס. וזמג"א (סקט"ו) כתב, בין אכילה לחצירתה אינו מדוקדק, דגריך שלא ישהה מתחילת אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה יותר מכדי אכילת פרס, כמ"ש (סימן תרי"ג ס"ג) לענין אכילה ציוהכ"פ ע"כ. מתבאר מדברי המג"א דאין חילוק בין אכילת מנה לאכילת איסור, וצ"ע שהיה אינו מצטרף אם שהה יותר מכדי אכילת פרס מתחילת האכילה עד סופה. וכ"כ בחק יעקב ושאר אחרונים שם.

וראייתי להגרש"ק ז"ל בספר החיים (סימן תפז),
 ובשו"ת האלף לך שלמה או"ח (סימן
 שכג), שחולק ע"ד המג"א, וס"ל דבאכילת מנזה
 די אס אינו עושה הפסק בין אכילה לאכילה
 בכא"פ, כיון דקיי"ל כל הראוי לבילה אין בילה
 מעכבתו, ולכן כיון דכידו לאכול ביחד נחשב כאילו
 אכלם ביחד כל שלא שהה זיניהם כדי אכילת פרס,
 אף דמתחילת אכילה עד סוף אכילה הוא יותר
 מכא"פ. משא"כ באיסור דלא שייך כל הראוי כו'
 דבאמת אינו ראוי רק הוא אוכל באיסור, בזה אינו
 מנטרף רק אס לא שהה מתחילת האכילה עד
 סופה יותר מכדי אכילת פרס. והביא שם ראייה לזה
 מדברי רש"י כאן שכתב והוא שאכלן בכדי אכילת
 פרס, שלא ישהה משהתחיל לאכול שיעור כזית עד
 שגמר אכילת השיעור יותר מכא"פ כו', ואס שהה
 יותר אין האכילה מנטרפת ואין זו חיוז כרת אס
 חמץ הוא ע"כ. ואילו בזמנחות (עה 3) כתב רש"י,
 בכדי אכילת פרס שלא שהה בין פירור לפירור יותר
 מכדי אכילת פרס דהתם הוא אכילה ויוצא זה ידי
 חובתו. ולכאורה דברי רש"י סותרין אהדדי, ולפי
 הנ"ל אחי שפיר ורש"י דייק היטב בשני המקומות,
 דבזמנחות מיירי לענין אכילת מנזה, ושם נריך רק
 שלא ישהה בין אכילה לאכילה יותר מכא"פ,
 ובזברכות כתב רש"י ואין זו חיוז כרת אס חמץ
 הוא, דלענין אכילת איסור בעינן באמת שלא ישהה
 מתחילתה עד סופה יותר מכא"פ ע"ש.

והנה אף שהוא ז"ל כתב שם שהיא ראייה
 אמיתית, מ"מ עדיין ז"כ דהרי הסוגיא
 כאן הוא אותה סוגיא דמנחות, ובשניהם מיירי
 בין לענין חמץ ובין לענין מנזה, ויש להבין למה
 פירש"י כאן לענין אכילת חמץ דוקא ושם לענין
 אכילת מנזה. ומלאתי להגרש"ק ז"ל עלמו בהגהות
 חכמת שלמה או"ח (סוס"י שמה), דנקט
 בפשיטות כהמג"א, דכוונת המחבר (בסימן
 תעה) ובלבד שלא ישהה בין אכילה לאכילה כו'
 דהוא עם האכילות, ומוזה דחה דברי הב"ח שם
 ע"ש וז"ע. ובדברי רש"י בזמנחות ששינה פירוש
 ממש"כ כאן, כבר כתב המהרש"א בקידושין (מד
 3) שאין לחוש בכך, כי כן דרכו לפרש במקום זה
 כך ובמקום אחר שינה פירושו ע"ש. ועיין
 להרש"ש בשבת (פג 3) ובחולין (קכח א), שכן
 דרך רש"י לשנות פירושו. וע"ע בשבת של מי
 עמ"ס שבת (ח' א) בתוס' ד"ה רחבה.

8. ערוך השולחן אורח חיים סימן רב

סעיף ו:

שיעור האכילה בכזית אינו אלא כשאוכל הכזית בכדי אכילת פרס אבל כשאוכלו ביותר משיעור זה א"צ ברכה אחרונה וכמה הוא אכילת פרס לדעת הרמב"ם ג' ביצים ולדעת רש"י ד' ביצים כמ"ש בס"י תרי"ב ע"ש ובבריה יש ספק דאולי לא בעינן כזית כמ"ש בס"י ר"י ושם יתבאר בזה בס"ד והחסיד יזהר בכל זה **ובשיעור שתיית רביעית פסק הרמב"ם לענין איסורים** בפ"ד ממאכלות אסורות דין ט' וז"ל וכן השותה רביעית וכו' מעט מעט וכו' או ששתה מן הדם מעט מעט אם שהה מתחלה ועד סוף **כדי שתיית רביעית מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין עכ"ל** וכן פסק לענין יוה"כ בפ"ב [הל' ד'] משביתת עשור וכן פסק לענין תרומה בפ"י [הל' ג'] מתרומות ע"ש ובתוספתא דיומא פ"ד [הל' ד'] מפורש כן וז"ל התוספתא שתה וחזר ושתה אם יש מתחלת שתייה ראשונה ועד סוף שתייה אחרונה כדי שתיית רביעית מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין עכ"ל ואין לתמוה מה שייך בשתיית רביעית לשהות כדי שתיית רביעית דה"פ דאין דרך לשותות הרביעית בבת אחת דזהו גרגרן כדאמרין

השותה כוסו בבת אחת ה"ז גרגרן שנים מדרך ארץ ודרך להפסיק מעט ולשתות בנחת וצריך לזה איזה זמן וא"כ ממילא לדעת הרמב"ם גם לברכה אחרונה כן הוא דאם שהה יותר מכדי שתיית רביעית א"צ לברך ברכה אחרונה ועמ"ש ביו"ד סי' פ"ה:

סעיף ז:

ולפ"ז בשתיית חמין טי"י או קאו"א ששוהין זמן מה בשתיית רביעית א"צ ברכה אחרונה והחסיד יראה לשתות רביעית מהם בלא שהייה כדי לברך ברכה אחרונה מפני דעת הראב"ד שיתבאר ואין לומר כיון דדרך לשתות חמין מעט מעט אינם דומין לשארי משקין דכבר בארנו בסי' ק"ץ סעיף ד' שאין לחלק בין שתייה לשתייה להוציא ממי שסובר דביי"ש חזק מברכין ברכה אחרונה אף על פחות מרביעית דלא פלוג חכמים בין שתייה לשתייה ע"ש שכן הסכימו גדולי האחרונים:

סעיף ח:

האמנם הטור והש"ע לקמן סי' תרי"ב לעניין יוה"כ הביאו שהראב"ד סובר דגם צירוף שתייה הוי כדי אכילת פרס כאכילה ורבים הסכימו לדבריו שכן מפורש בכריתות [י"ב:]: לעניין טומאה דפסול גווייה דצירוף שתייה כצירוף אכילה ע"ש והרמב"ם עצמו פסק כן בפ"ח מאבות הטומאות ע"ש וצ"ל דס"ל דאין למידין מטומאה ואיסור מטומאה לא ילפינן או שיאמר דכיון דטומאת גווייה הוי מזרבנן לא רצו לחלק בין אכילה לשתייה והנה עכ"פ יש מחלוקת בשיעור צירוף שתיית רביעית והפרש גדול יש ביניהם דכדי אכילת פרס וודאי הוי /א/ כג' או ד' מינוטין וכדי שתיית רביעית וודאי לא יגיע למחצה ולשליש משיעור זה ולפיכך יזהר החסיד בזה כמ"ש בסעיף הקודם או להרגיל א"ע לברך בריך רחמנא וכמ"ש בסעיף ג':

9. שו"ת חתם סופר חלק ו - ליקוטים סימן טז

ואמנם שיעור פרס לא קבלתי בזה שום דבר אך נחזי אנן ... שהוא /ב/ ב' מינוטין בקירוב ודל סיפוג מינ' יהי' מינוט א' לכאורה מ"מ רחוק קצת בעיני לאכול ח' זתים זא"ז במינוט א' ע"כ טוב להחמיר להפסיק בין אכילה לאכילה כשיעור חצי מיל /ג/ ט' מינוטין אם אפשר להחולה בכך ולב יודע מרת נפשו וה' ירפאהו ויחלימהו יעלה אבר כנשרים הכ"ד א"נ. פ"ב יום ה' דסליחות תקצ"ד לפ"ק. משה"ק סופר מפפד"מ.